

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سخن اہل دل

مؤلفان:

دکتر محمد علی عربی و محمد علی بیجاری (عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فردوس)

بیجاری، محمدعلی	BP
سخن اهل دل / تالیف محمدعلی بیجاری، محمدعلی عربی -	۲۸۵
بیرجند: رزقی، ۱۳۹۱.	/۴
۱۱۴ص.	/ع۴
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۵۴۰-۷۷-۲	س۳
۱. عرفان - کلمات قصار الفه عنوان	
مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه بیرجند	۹۱-۵۹۷

سخن اهل دل

مؤلفان: دکتر محمدعلی عربی و محمد علی بیجاری (عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فردوس)

چاپ اول: ۱۳۹۱

چاپ: گلو

طراح جلد: سید مهدی حسینی

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۵۴۰-۷۷-۲

بیرجند، مدرس ۲، ساختمان خوارزمی، نشر رزقی

تلفن: ۲۲۲۲۲۲۵

فهرست مطالب

عنوان	صفحه	عنوان	صفحه
مقدمه	۵	سهراب سپهری	۲۸
اول دفتر	۶	اخوان ثالث	۳۱
خواجه عبدالله انصاری	۷	شعر سید	۳۵
رضی آرتیمانی	۸	موسوی گرمارودی	۳۵
سعدی	۱۰	شعر آیینی	۳۸
رودکی	۱۲	امام خمینی(ره)	۳۸
شکر آفریدگار	۱۳	سید حسن حسینی	۳۹
خواجه شمس الدین محمد حافظ	۱۳	شعر دفاع مقدس	۳۹
قالب‌های شعر فارسی	۱۵	سلمان هراتی	۳۹
غزل	۱۵	علی رضا قزوه	۴۱
سنایی	۱۶	نصرالله مردانی	۴۲
قطعه	۱۸	قیصر امین پور	۴۴
انوری	۱۸	آرایه‌های ادبی (۱)	۴۷
مسمط	۱۹	آرایه‌های ادبی (۲)	۴۹
متوچهری دامغانی	۱۹	ابوسعید ابی‌الخیر	۵۴
دوبیتی	۲۱	ناصر خسرو	۵۴
باباطاهر عریان همدانی	۲۱	نظامی گنج‌های (گنجوی)	۵۶
رباعی	۲۲	نظامی عروضی	۵۷
خیام نیشابوری	۲۲	خاقانی شروانی	۵۸
مثنوی	۲۳	دستور (۱)	۶۰
فردوسی	۲۳	پندی از بوستان	۶۲
شعر نو	۲۵	غزلی از دیوان سعدی	۶۲
نیما یوشیج	۲۵	بابا افضل	۶۳

عنوان	صفحه	عنوان	صفحه
مولوی	۶۳	حکایتی از گلستان	۸۴
دستور (۲)	۶۷	ذکر	۸۵
وجوه افمال	۶۸	نثر متکلف یا فنی	۸۵
صائب تبریزی	۶۹	قاضی حمیدالدین بلخی	۸۵
بیدل دهلوی	۷۰	حکایتی از مقامات حمیدی	۸۵
وحشی بافقی	۷۰	نثر دوره‌ی بازگشت	۸۶
شیخ بهایی	۷۱	قائم مقام قزاقانی	۸۶
احمد نراقی	۷۲	نثر معاصر	۸۷
غیبت چیست؟	۷۳	جلال آل احمد	۸۸
دستور (۳)	۷۵	اقبال لاهوری	۸۸
هاتف	۷۸	فروغی بسطامی	۹۱
پروین اعتصامی	۷۹	ابوریحان بیرونی	۹۱
فیض کاشانی	۸۰	جامی	۹۲
حاج ملا هادی سبزواری	۸۰	مکتب‌های ادبی (۱)	۹۴
محمد حسین غروی	۸۰	مکتب‌های ادبی (۲)	۹۷
شهریار	۸۱	ریشه‌های پسانوگرایی	۹۸
انواع نثر	۸۲	نگارش و ویرایش	۹۹
نثر مرسل یا ساده	۸۲	مراحل نوشتن مقاله	۱۰۰
سفرنامه‌ی ناصر خسرو	۸۲	شیوه‌های تحقیق	۱۰۴
قابوسنامه	۸۲	روش‌های طبقه‌بندی	۱۰۵
نثر مصنوع	۸۴	فهرست منابع	۱۱۳

مقدمه

به نام چاشنی بخش زبان‌ها حلاوت بخش معنی در بیان‌ها

در طی سال‌ها تدریس درس فارسی عمومی برای طیف گسترده‌ای از دانشجویان با علایق و دلیست‌های گوناگون، از کتاب‌های متعدد تحت عنوان «فارسی عمومی» و عنوان‌های مشابه، بهره‌ها بردیم و برمادیه‌ی علم و ادب آن لقمه چیدیم و کام جان شیرین کردیم؛ کتابی که در بر گیرنده‌ی زبده و نقاوه سخن اهل دل باشد در دسترس نبود، گردآوری چنین مجموعه‌ای دغدغه‌ای دائمی بود، که خداوند یاری فرمود و این امل جامه عمل پوشید.

مجموعه‌ای که یش روی شماست حاصل خوشه‌چینی از خرمن معرفت شاعران و نویسندگان پر نام و گم نام از دیر زمان تا این ایام است، آنانی که سینه‌شان آتش افروز است و از سوز دل تابی و آبی دارد؛ در خلال بیان شعر و نثر، مباحث دستوری، معانی و بیان، آیین نگارش و مکتب‌های ادبی درج گردید تا متن کتاب از یک نواختی به در آید و جویندگان فنون ادب را مهارتی افزایش؛ کار به پایان آمده بود و به دنبال نامی مناسب بودیم، توفالی به دیوان لسان الغیب زدیم و این بیت فرمود:

چو بشنوی سخن اهل دل مگو که خطاست

سخن‌شناس نه ای جان من خطا اینجاست

بهار ۱۳۹۱

دکتر محمد علی عربی و محمد علی بیجاری

اول دفتر

اول دفتر به نام ایزد دانا
اکبر و اعظم، خدای عالم و آدم
از در بخشندگی و بنده نواری
قسمت خود می‌خورند منعم و درویش
حاجت مسوری به علم غیب بداند
جانور از نطفه می‌کند، شکر از نی
شربت نوش آفرید از مگس نحیل
از همگان بی نیاز بر همه مشفق
پرتو نور سراقات^۱ خالیش
خود نه زبان در دهان عارف مدهوش
هر که نداند سپاس نعمت امروز
بار خدایا مهمنی و مدبر
ما نتوانیم حق حمد تو گفتن
سعدی از آن جا که فهم اوست سخن گفت

صانع و پروردگار و حی و توانا
صورت خوب آفرید و سیرت زیبا
مرغ هوا را نصیب و ماهی دریا
روزی خود می‌برند پشه و عنقا
در بن چاهی به زیر صخره‌ی صمّا
برگ تر از چوب خشک و چشمه ز خارا
نخل تناور کند ز دانه خرما
از همه عالم نهان و بر همه پیدا
از عظمت ماورای فکرت دانا
حمد و ثنا می‌کند که موی بر اعضا
حیف خورد بر نصیب رحمت فردا
وز همه عیبی مقدسی و میرا
یا همه کرویّان عالم بالا
ورنه کمال تو، وهم کی رسد آنجا

(سعدی، دیوان اشعار، غزلیات)

^۱ - سراقات: ج سراق، سراپرده، خیمه.